

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

nr 2/1991-92 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till landstinget med förslag till

1) landskapslag om upphävande av landskapslagen om minuthandelns affärstid,

2) landskapslag angående ändring av 5 § landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland och

3) landskapslag om upphävande av landskapslagen om kiosk- och därmed jämförlig handel samt automathandel.

Landstinget har den 8 november inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört lagberedningssekreteraren Olle Ekström, kontraktsprosten Martin Lindholm, verkställande direktören Harry Jansson från Ålands handelskammare, ordföranden Rolf Nordlund från Ålands köpmannaförening samt ombudsmannen Kurt Gustafsson från FFC:s distriktskontor på Åland, får härmed anföra följande.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagstiftningen om minuthandelns affärstid upphävs. Landskapsstyrelsen anser att reglering av affärernas öppethållningstider inte längre är nödvändig. Samtidigt föreslås att kiosklagstiftningen upphävs eftersom den saknar egentligt syfte om också affärstidslagen upphävs.

Enligt den nuvarande affärstidslagen från 1970 får affärerna hålla öppet under vardagar kl. 8.00-21.00 samt under lördagar och dagar före helg kl. 8.00-18.00. På söndagar får affärerna hålla öppet kl. 13.00-18.00, livsmedelsaffärer dessutom kl. 8.00-10.00. Affärerna skall vara helt stängda juldagen, nyårsdagen, långfredagen, påskdagen, pingstdagen, midsommardagen och allhelgonadagen samt dessutom självständighetsdagen och den 1 maj. Jul-, nyårs-, påsk-, pingst- och midsommarafton skall butikerna stänga kl. 15.00.

Kommunstyrelserna får ge undantag från begränsningarna i öppethållningstiderna, dock inte från förbudet att hålla öppet de nämnda kyrkliga helgdagarna samt självständighetsdagen och 1 maj. Denna befogenhet har utnyttjats närmast för att möjliggöra längre öppethållning på söndagarna samt i någon utsträckning på kvällstid under vardagar. Möjligheten att få undantag har utnyttjats främst av vissa livsmedelsaffärer samt affärer som särskilt riktar sig till turister.

Utskottet har erfarit att bestämmelserna om affärernas öppethållningstider varierar från land till land. Helt fri öppethållning tillämpas i våra närområden endast i Sverige. Också inom EG-länderna varierar öppethållningstiderna. Frågan har inte uppfattats som ett s.k. handelshinder och omfattas därmed inte av EG:s harmoniseringsarbete.

Förutom av affärstidslagstiftningen regleras affärernas öppethållande i praktiken även av arbetstidslagstiftningen och kollektivavtal inom handelsbranschen. Här ingår detaljerade bestämmelser om maximala arbetstider, vilotider och de extra ersättningar som utgår på grund av övertidsarbete och arbete på helgdagar.

Utskottet anser att en detaljerad reglering av affärernas öppethållningstider inte längre är motiverad och ändamålsenlig. Ålands karaktär av turistmål liksom hushållens ändrade konsumtionsvanor och familjemedlemmarnas varierande arbetstider kan motivera en betydande avreglering. De handelsanställdas intressen tillgodoses i huvudsak genom arbetstidslagstiftning och kollektivavtal.

Utskottet önskar dock samtidigt framhålla att hänsyn till sedvänjor, kulturarv och kyrkliga traditioner motiverar att en viss reglering bibehålls vad avser särskilda helger och högtidsdagar. Det finns enligt utskottets uppfattning fortfarande skäl att beträffande de viktigaste av dessa dagar markera skillnaden mellan vardag och helg, mellan arbete och vila. Också hänsyn till familjelivets intressen berättigar ett begränsat öppethållningsförbud.

Utskottet föreslår därför att de lagförslag som ingår i framställningen förkastas. I en särskild hemställningskläm föreslår utskottet att landskapsstyrelsen återkommer till landstinget med en ny framställning i ämnet. I ett sådant lagförslag kunde anges att affärernas öppethållningstider i princip skulle vara fria. Däremot borde inte heller framdeles minuthandel få bedrivas under kyrkliga helgdagar av speciell karaktär, större helgaftnar samt självständighetsdagen och 1 maj, dagar som sedan länge åtnjuter en särskild status. I sammanhanget bör utredas vilken status trettondagen och Kristi himmelfärdsdagen får fr.o.m. år 1992. En ny remissomgång kan vara motiverad förrän en förnyad framställning avges.

Enligt utskottet bör också förslaget att upphäva kiosklagen i detta skede förkastas. Framdeles finns det knappast behov av en särskild kiosklagstiftning men i den nya lagstiftning om öppethållningstiderna, som utskottet hemställer om, borde ändå gränsdragningen mellan kiosker och övrig handel preciseras. Även om öppethållningsbestämmelserna avsevärt liberaliseras, är det ändå ändamålsenligt att tillåta att kiosker hålls öppna även de dagar övrig affärsverksamhet inte får bedrivas.

Ledamoten Christer Jansson har anfört att lagförslagen borde godkännas i föreliggande form och har anmält avvikande åsikt till utskottets beslut.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Landstinget förkastar de i framställningen ingående tre lagförslagen.

Utskottet föreslår vidare

att Landstinget hos landskapsstyrelsen hemställer om att ett nytt förslag till lagstiftning om affärernas öppet-hållningstider utarbetas som kombinerar möjligheten till friare affärstider med bestämmelser om att affärsrörelser inte skall hållas öppna vissa särskilda helg- och högtidsdagar.

Mariehamn den 3 december 1991

På lagutskottets vägnar:

Sune Eriksson
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sune Eriksson, viceordföranden Sundback, ledamoten Christer Jansson samt ersättarna Roger Jansson och Salmén.